

MAREK MARIUSZ TYTKO (Cracow, Poland)
e-mail: marek.mariusz.tytko[at]uj.edu.pl

[Rec.:] Remigiusz Kasprzycki, *Opozycja polityczna w Krakowie w latach 1988-1989*, wstęp Andrzej Chwalba, Księgarnia Akademicka, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 2003, 205 [3] s., il.

Monografia autorstwa znanego historyka krakowskiego Remigiusza Kasprzyckiego pt. *Opozycja polityczna w Krakowie w latach 1988-1989* ze wstępem Andrzeja Chwalby jest unikatowym opracowaniem tematyki z zakresu krakowskiego fragmentu dziejów najnowszych Polski w okresie przemian późnego komunizmu (totalitaryzmu) w ustrój częściowo demokratyczny (1988-1989). Książka składa się z czterech zasadniczych, numerowanych części podzielonych z kolei na nienumerowane rozdziały. W części pierwszej nakreślono kontekst historyczny dziejów świata i PRL w drugiej połowie lat 80. W części drugiej autor skupił się na robotniczym sprzeciwie wobec komunizmu – strajku w Hucie imienia Lenina w Krakowie-Nowej Hucie w kwietniu i maju 1988, przy czym w kolejnych rozdziałach przedstawił genezę konfliktu, wydarzenia z okresu protestu (26 kwietnia - 4 maj 1988), wyrazy poparcia dla strajkujących, pacyfikację, okres postrajkowy (5-18 maja 1988), konsekwencje (następstwa) strajku oraz recepcję strajku w komunistycznej prasie oficjalnej i manipulację informacjami o strajku nowohuckim. W części trzeciej autor pokazał manifestacje uliczne młodzieży w latach 1988-1989 w Krakowie. Skupił się przy tym w kolejnych rozdziałach szczególnie na tzw. ‘generacji 1988’ (pokoleniu ówczesnych dwudziestolatków urodzonych ok. 1968), udziale młodzieży w protestach 3 maja 1988 r., studenckim bojkocie i okupacji Studium Wojskowego, różnym wystąpieniom i akcjom ulicznym w 1988, happeningom w stylu „Pomarańczowej Alternatywy” w Krakowie (1988), wydarzeniach protestacyjnych z lutego 1988 r., akcji „Sowieci do domu” – zamieszkach ulicznych pod konsulatem ZSRS w Krakowie w maju 1989, akcji „Lenin precz!” protestach o usunięcie pomnika Lenina w Nowej Hucie, opisał także radykalne środowisko tzw. „Grupy Krakowskiej” (1988-1989). W części czwartej autor skupił się na tematyce inteligencji, nakreślając przy tym relacje zachodzące pomiędzy warstwą inteligencji w Krakowie a opozycją antykomunistyczną w końcu lat 80, opisując Międzynarodową Konferencję Praw Człowieka w Krakowie-Mistrzejowicach (25-28 sierpnia 1988), wybory 4 czerwca 1989 r. w Krakowie,

przygotowania do nich, przebieg i konsekwencje, nadto opozycję bojkotującą owe częściowo wolne wybory parlamentarne. W sumie monografia dotyczy zróżnicowanej opozycji politycznej w Krakowie (1988-1989), tzw. 'prookrągłostołowej' (tzw. 'konstruktywnej opozycji demokratycznej', akceptującej paktowanie z komunistami), tj. która była reprezentowana przez kilka organizacji niezależnych takich jak: NSZZ „Solidarność”, Ruch „Wolność i Pokój” (WiP), Niezależne Zrzeszenie Studentów (NZS), i opozycji tzw. 'antyokrągłostołowej' (radykałnej, przeciwnej paktowaniu z komunistami), tj. zorganizowanej w Federacji Młodzieży Walczącej (FMW) i Organizacji Studenckiej Konfederacji Polski Niepodległej (OS KPN). Autor analizuje strajki studenckie i robotnicze w Krakowie (1988) oraz najważniejsze krakowskie manifestacje i demonstracje z lat 1988-1989. Książka zawiera podsumowanie (*Zakończenie*), *Bibliografię* oraz *Indeks nazwisk*, Publikacja zawiera 33 ilustracje – czarno-białe fotografie. Monografia ma walory poznawcze, pogładowe, wychowawcze i patriotyczne. Pozycja może być pomocna jako materiał pomocniczy (źródłowy i pogładowy) dla historyków dziejów najnowszych Polski, regionalistów, nauczycieli historii, edukacji regionalnej, wiedzy o społeczeństwie i wychowania patriotycznego.

Tytuł w języku angielskim (the title in English):

[Rev.:] Political Opposition in Cracow in 1988-1989

Abstract (Summary):

A book entitled *Political Opposition in Cracow in 1988-1989* (in Polish: *Opozycja polityczna w Krakowie w latach 1988-1989*), written by Remigiusz Kasprzycki, is concerned with political organizations in Cracow: "Solidarity" (1988-1989), the "Freedom and Peace" Movement (WiP, 1988-1989), the Independent Student Association (NZS, 1988-1989), the Fighting Youth Federation (FMW, 1988-1989), the Student Organization of the Confederation of Independent Poland (OS KPN, 1988-1989). The book presents descriptions of the students' and workers' strikes in Cracow in 1988. The author describes the secondary school youth's and students' anti-communist opposition, the so called Generation 88, the demonstrations nad strikes in the Lenin steelworks in Cracow (1988), especially street manifestations in 1988-1989. The book also deals with the opposition in the circles of Cracow intelligentsia, with the International Conference on Human Rights in Krakow-Mistrzejowice in 1988, parliamentary elections in 1989, and opposition against the so called "Round Table Agreement" (1989) connected with the boycott of the first – partly free - parliamentary elections in 1989. The book has been published i in Polish.

Key words:

history, political opposition in Cracow in 1988-1989, "Solidarity" in Cracow (1988-1989), "Freedom and Peace" Movement (WiP) in Cracow (1988-1989), Independent Student Association (NZS) in Cracow (1988-1989), Fighting Youth Federation (FMW) in Cracow (1988-1989), Student Organization of the Confederation of Independent Poland (OS KPN) in Cracow (1988-1989), students' strikes in Cracow (1988), the workers' strikes in Cracow (1988), anti-communist youth opposition, student anti-communist opposition, the youth in Cracow, students in Cracow, workers in Cracow, Generation 88 (Generation 1988), the Lenin steelworks in Cracow, street manifestations in Cracow (1988-1989), opposition of the intelligentsia in Cracow, International Conference on Human Rights in Krakow-Mistrzejowice (1988), parliamentary elections in Cracow (1989), opposition against the Round Table Agreement (1989), boycott of the parliamentary elections (1989),

Słowa-klucze:

historia, opozycja polityczna w Krakowie (1988-1989), NSZZ „Solidarność” w Krakowie (1988-1989), Ruch „Wolność i Pokój” (WiP) w Krakowie (1988-1989), Niezależne Zrzeszenie Studentów (NZS) w Krakowie (1988-1989), Federacja Młodzieży Walczącej (FMW) w Krakowie (1988-1989), Organizacja Studencka Konfederacji Polski Niepodległej (OS KPN) w Krakowie (1988-1989), strajki studenckie w Krakowie (1988), strajki robotnicze w Krakowie (1988), młodzieżowa opozycja antykomunistyczna, studencka opozycja antykomunistyczna, młodzież krakowska, studenci krakowscy, robotnicy krakowscy, Generacja 88 (Pokolenie 1988), Kraków, Huta im. Lenina w Krakowie (1988), Manifestacje uliczne w Krakowie (1988-1989), Inteligencja opozycyjna w Krakowie, Międzynarodowa Konferencja Praw Człowieka w Krakowie-Mistrzejowicach (1988), Wybory parlamentarne w Krakowie (1989), opozycja przeciw paktowi Okrągłego Stołu (1989), Bojkot wyborów parlamentarnych (1989),

Bibliografia (Bibliography):

Kasprzycki Remigiusz, *Opozycja polityczna w Krakowie w latach 1988-1989*, wstęp Andrzej Chwalba, Księgarnia Akademicka, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 2003, 205 [3] s., il.